

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№7(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 338 sahifa,
25-iyul, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Imkoniyati cheklangan talabalarda jismoniy sifatlarni sport mashg'ulotlari yordamida rivojlantirishning afzalliklari	8
Davronov Rustam Iloxovich	
Использование фонетических игр и современных технологий в обучении русскому языку в общеобразовательных школах Узбекистана	15
Абумалик Муталлиевич Дедаханов	
Maktablarda chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlikni isloh qilish muammo va yechimlar	20
Qudratov O'ktam G'ofurovich	
The Role of Motivation in Learning English	25
Kamoldinova Mushtariybonu Azizbek qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'lim muhitini boshqarishning ijtimoiy-pedagogik asoslari	30
Axrarova Gulrux Gulamkadirovna	
Bo'lajak logopedlarda metakognitiv-dagnostik kompetentlikni rivojlantirishning xorijiy va milliy tajribasi	37
Suvankulova Shaxnoza Karimkulovna	
Ingliz tili darslarida individual va pragmatik yondashuvni amalga oshirish texnologiyalari	43
Yuldasheva Dilnoza Bobojonovna	
Talabalarining texnologik fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirishning tarkibiy komponentlari	48
Kushbakova Barno Batirkulovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni joriy etishda ijtimoiy hamkorlik va jamoatchilik fikrini shakllantirish	54
Arslanova Madinaxon Mansurovna	
O'quvchi-yoshlarga axloqiy ta'lim-tarbiya berishda qoraqalpoq dostonlarining ahamiyati	59
Esemuratova Turganbike Aytmuratovna	
Talaba markazli yondashuv asosida ingliz tilini o'qitishda interaktiv metodlardan foydalanish samaradorligi	63
Narzullayeva Firuza Olimovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida 5-6 yoshdagi bolalarni kasbga yo'naltirish bo'yicha metodik xizmatni takomillashtirish	67
Rizayeva Munisxon Maxkamovna	
Generativ sun'iy intellekt vositalarining ta'lim jarayonidagi pedagogik imkoniyatlari	71
Shodiyev Azizbek Olim o'g'li	
Shaxs kamolotida psixologik salomatlikning ahamiyati va asosiy ko'rsatkichlari	76
Xolova Yulduz Erkinovna	
Zamonaviy ta'lim paradigmasida fizika fanini o'qitish: virtual va to'ldirilgan borliq hamda sun'iy intellekt texnologiyalarining integrativ metodikasi	83
Zuhriddinov Farrux Faxriddin o'g'li	
Event ta'lim texnologiyasi vositasida talabalarining o'qish samaradorligini oshirish	87
Latipova Ma'rifat Salohiddin qizi, Bo'tayeva Saodat Xudoyor qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining intellektual faolligini rivojlantirishga ta'sir etuvchi individual-psixologik omillar	90
Djurakulova Munira Suyunovna	
Ingliz tilini o'qitishda interaktiv metodlarni takomillashtirish modeli hamda ularning ta'lim samaradorligiga ta'siri	97
Narzullayeva Firuza Olimovna	
Народное творчество как великое сокровище интеллектуального воспитания	102
Матмуратова Гулистан Камалатдиновна	
Raqamli intellekt: o'quvchilarda mediasavodxonlik kompetensiyasini rivojlantirish – davr talabi	108
Nishonova Muattarxon Alisherovna, Toirova Nafisa Muzaffar qizi	

Umumta'lim fanlaridan dars samaradorligini oshirishda axborot texnologiyalaridan foydalanishni takomillashtirishning ilmiy-metodik asoslari.....	111
Toshmamatova Munisa Toshmamatovna	
Xorazm viloyatida ekoturizmni rivojlantirish istiqbollari (tumanlar kesimida).....	115
Xo'jyozova Dildora Shonazar qizi, Dusanova Sharofat Baltaboyevna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativ yondashuv asosida innovatsion tafakkur ko'nikmalarini rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	121
Kadirova Dildora Najadbekovna	
The Integration of Artificial Intelligence in English Language Teaching: Opportunities and Challenges	125
Moxinur Yusupova	
Pragmatik-tizimli portfolio (PTP) texnologiyasi: talabalar reflektiv tafakkurini faoliyat dalillari asosida rivojlantirish.....	131
Abdullayeva Ziroatxon Qurbonovna	
Sog'lig'ida cheklovlari mavjud bolalar jismoniy va psixologik holatini takomillashtirishda yengil atletika mashg'ulotlarining ahamiyati	136
Hikmatova Nigoraxon Hasanboy qizi	
Art badiiy ta'limning rivojida klaster yondashuvi	140
A. S. Umarov	
Simulyatsion o'yin muhitida maktabgacha yoshdagi bolalarning ijtimoiy-hissiy kompetentligini shakllantirish imkoniyatlari.....	143
Turg'unova Mohinaxon Akmaljon qizi	
O'smirlarda deviant xulq-atvor shakllanishining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari (empirik tadqiqot).....	150
Toshpolatova Robiya Akmal qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida milliy mafkurani shakllantirishning pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish	154
Ahmadov Olimjon Shodmonovich, Esanova Mehrgul Qurbanazarovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlaridagi dizartriyaning yengil shakliga ega 6-7 yoshli bolalardagi nutq kamchiliklarini o'yin texnologiyalari asosida korreksiyalashning samaradorligi.....	159
Baxadirova Zulfizar Azimbayevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ va ijtimoiy-hissiy kompetensiyalarni baholashning diagnostik vositalarini tanlash va qo'llash metodikasi.....	163
Abdullayeva Munojot Muxtorovna	
Talabalarni o'quvchilarning tibbiy tashxisiga mos pedagogik yondashuvlardan foydalanishga o'rgatish usullari.....	169
Yuldashova Iroda Dilshodovna	
Uzoq muddat davolanishga muhtoj bolalar uchun ta'lim muassasalarining tashkil etilishi.....	174
Yusupjanova Shaxnoz Mirzatillayevna	
O'zbekiston umumiy o'rta ta'lim tizimida raqamli STEAM muhitini joriy etish: o'qituvchilar tayyorgarligi va infratuzilma cheklovlari tahlili.....	178
Abdullayev Doston Sheraliyevich	
Bo'lajak maxsus pedagoglarning faol fuqarolik kompetensiyasining tarkibiy-mezonli modeli va rivojlanganlik darajalari	183
Sultonov Muxammadali Fayzulla o'g'li	
Совершенствование механизмов интеграции стратегического и функционального менеджмента на основе анализа деятельности государственных и международных филиалов вузов	189
A. M. Маргунов	
Решение педагогических проблем, возникающих при обучении письму леворуких учащихся начальных классов	194
Эгамбердиева Юлдуз	
Biologiya ta'limida generativ sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari va metodik asoslari	198
Parmonova Marjona O'ktam qizi, Baybayeva Muxayyo Xudoyberganovna	

Bolalarda emotsional intellektni rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari	204
<i>Sherdanova Farangiz Raxmat qizi</i>	
Zamonaviy televideniya suxandon nutqining tabiiyligi va auditoriya bilan ishonchli muloqot	208
<i>Maxanbetova Dilnoza</i>	
10-sinf kimyo darslarida "Spirtlar" bo'limini o'qitishda o'quvchilarning kreativ fikrlash qobiliyatlarini shakllantirish metodikasi.....	211
<i>Nazarova Yulduz Atamuratovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirishda ijodiy o'yinlardan foydalanish	215
<i>Yuldasheva Shoxida Botirovna, Kurbanbayeva Moldir Abatbay qiz</i>	
Milliy taraqqiyot g'oyalari jadid ayollarining o'rni.....	220
<i>Ergashova Mehriniso Husniddin qizi</i>	
Mahalla – oila – ta'lim muassasasi hamkorligi.....	223
<i>Muxtarov Utkirjon Mutalibjanovich, Abdusamatov Ozodbek</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida "Mikrobiologiya" modulini raqamli texnologiyalar asosida o'qitishning didaktik imkoniyatlari	227
<i>Reymova Erkinay Atabayevna</i>	
Raqamli ta'lim transformatsiyasi sharoitida professor-o'qituvchilarning kasbiy motivatsiyasini rivojlantirishning pedagogik omillari.....	232
<i>Abdusamiyev Dilmurod Abdug'ani o'g'li</i>	
Translanguaging as a Pedagogical Resource in Uzbek EFL Classrooms: Insights from a Classroom Observation	238
<i>Aziza Sobirova</i>	
Katta maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy tasavvurini rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari.....	243
<i>Otayeva Salamat Sabirovna</i>	
System-Structure Research of Artificial Intelligence Terms	250
<i>Odilova Fotima</i>	
Oliy ta'lim tashkilotlarida qo'llaniladigan zamonaviy ta'lim metodlarining mazmuni va o'ziga xos xususiyatlari.....	259
<i>Berdiyeva Nilufar Axatovna</i>	
Zamonaviy smart texnologiyalar asosida talabalarning texnik fikrlash kompetentligini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari.....	267
<i>Eshonqulova Madina Nosir qizi</i>	
Модель развития проектно-конструкторской компетентности студентов с использованием автоматизированных цифровых программ.....	272
<i>Камолова Махлиё Акбар кизи</i>	
Boshlang'ich sinf tabiiy fanlar darslarida sun'iy intellekt vositalari asosida tadqiqotchilik kompetensiyalarini shakllantirish metodikasi.....	277
<i>Savriddinova Mexrinov Ulug'bekovna, Ro'zimatov Jamshid Alisher o'g'li</i>	
Ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning tug'ruqdan keyingi davr ayollarida onalikdan mamnunlik bilan bog'liqligi.....	282
<i>Kalandarova Madina Baxadirovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda lingvistik kompetentlikni rivojlantirish texnologiyalari	285
<i>Kamolova Mashhura Otabek qizi</i>	
Terminology and Lexical Problems in Modern Linguistics and AI.....	289
<i>Odilova Fotima</i>	
Adabiy ta'limda badiiy matnlar orqali o'qish kompetensiyalarini takomillashtirish metodikasi.....	294
<i>Abdujabborova Nilufar Rustamjon qizi</i>	
Tajriba-sinov ishlarini tashkil etish, uning bosqichlari va diagnostika metodikalari.....	298
<i>Boltayeva Go'zal Komilovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarning nutqiy muloqotini rivojlantirishda matn bilan ishlashning assotsiativ tafakkurga asoslangan metodikasi	302
<i>Hamroyeva Xolida Rizoqul qizi</i>	

Bo'lajak biologiya o'qituvchilarining kasbiy-metodik kompetentligini baholashning kvalimetrik asoslari	307
Niyozova Shahlo Abdusaitovna	
Oilaviy holat, ma'lumot darajasi va pedagogik stajning ayollar emotsional barqarorligiga ta'sir etuvchi psixologik xususiyatlari	313
Pulatova Dilfuza Baxramovna	
"Kommunikativ kompetensiya"ning tarkibiy komponentlari.....	318
Saidova Sumbuloy Otabayevna	
Kasbiy kompetensiyani shakllantirishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish	321
Xamidova Zaynura Ramazonovna	
Wiki texnologiyasi asosida ingliz tili darslarini tashkil etish bosqichlari	324
Yunusova Dildora Hamrakulovna	
Nogiron farzandli turli yoshdagi onalarning psixologik farovonligi bilan depressiya, xavotir va stress o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik.....	328
Kasimova Xulkar Atabayevna	
Talaba-qizlarda sog'lom turmush tarzi qadriyatlarini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari	332
Esanova Gulchehra Boybo'ri qizi	

BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA LINGVISTIK KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISH TEKNOLOGIYALARI

Kamolova Mashhura Otabek qizi

Buxoro davlat pedagogika instituti tayanch doktranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada bo'lajak o'qituvchilarda lingvistik kompetentlikni rivojlantirish texnologiyalari masalasi yoritilgan. Tadqiqotda lingvistik kompetentlikning mazmun-mohiyati va uning bo'lajak pedagoglarning kasbiy faoliyatidagi ahamiyati tahlil qilingan. Bo'lajak o'qituvchilarda lingvistik kompetentlikni rivojlantirishning metodologik asoslari aniqlangan. Mazkur jarayonda kompetensiyaviy, kommunikativ, shaxsga yo'naltirilgan va faoliyatga asoslangan yondashuvlarning imkoniyatlari ochib berilgan. Shuningdek, interfaol metodlar, kommunikativ topshiriqlar, muammoli ta'lim va raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi asoslangan. Tadqiqot natijalari lingvistik kompetentlikni rivojlantirish jarayonini tizimli va bosqichma-bosqich tashkil etish zarurligini ko'rsatgan. Maqolada bo'lajak o'qituvchilarning nutqiy faolligi va kasbiy kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi pedagogik texnologiyalar tahlil etilgan. Mazkur texnologiyalardan foydalanish bo'lajak pedagoglarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: lingvistik kompetentlik, bo'lajak o'qituvchi, pedagogik texnologiya, kompetensiyaviy yondashuv, kommunikativ kompetentlik, interfaol metodlar, kasbiy kompetentlik.

Abstract: This article examines technologies for developing the linguistic competence of future teachers. The study reveals the essence of linguistic competence and its significance in the professional activities of future educators. The methodological foundations for developing the linguistic competence of future teachers are identified. The potential of competency-based, communicative, learner-centered, and activity-based approaches in this process is revealed. The effectiveness of using interactive methods, communicative tasks, problem-based learning, and digital technologies is substantiated. The research results demonstrate the necessity of organizing the development of linguistic competence in a systematic and step-by-step manner. The article analyzes pedagogical technologies aimed at developing future teachers' speech activity and professional communication skills. The use of these technologies contributes to improving the professional preparation of future educators.

Key words: linguistic competence, future teacher, pedagogical technology, competency-based approach, communicative competence, interactive methods, professional competence.

Аннотация: В статье рассматриваются технологии развития лингвистической компетентности будущих учителей. В исследовании раскрываются сущность лингвистической компетентности и её значение в профессиональной деятельности будущих педагогов. Определены методологические основы развития лингвистической компетентности будущих учителей. Раскрыты возможности компетентностного, коммуникативного, личностно ориентированного и деятельностного подходов в данном процессе. Обоснована эффективность использования интерактивных методов, коммуникативных заданий, проблемного обучения и цифровых технологий. Результаты исследования показывают необходимость системной и поэтапной организации процесса развития лингвистической компетентности. В статье проанализированы педагогические технологии, направленные на развитие речевой активности и профессиональных коммуникативных способностей будущих учителей. Использование данных технологий способствует совершенствованию профессиональной подготовки будущих педагогов.

Ключевые слова: лингвистическая компетентность, будущий учитель, педагогическая технология, компетентностный подход, коммуникативная компетентность, интерактивные методы, профессиональная компетентность.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, bo'lajak pedagoglarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish va ta'lim sifatini xalqaro standartlar darajasiga olib chiqish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida ham ta'lim sifatini oshirish, pedagog kadrlarni zamonaviy yondashuvlar asosida tayyorlash hamda kompetensiyaviy ta'limni keng joriy qilish muhim vazifa sifatida belgilangan.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, zamonaviy o'qituvchi ta'lim jarayonini samarali tashkil etishi uchun nafaqat o'z mutaxassisligi bo'yicha chuqur bilimga, balki lingvistik va kommunikativ kompetentlikka ham ega bo'lishi kerak. Lekin oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak o'qituvchilarning lingvistik kompetentligini rivojlantirishda qo'llanilayotgan metod va texnologiyalarni yanada takomillashtirish, ularni innovatsion pedagogik yondashuvlar bilan boyitish zarurati saqlanib qolmoqda. Shu sababli mazkur muammoni ilmiy jihatdan tadqiq etish dolzarb hisoblanadi.

Mazkur muammo N. Chomsky, D. Hymes, C. Kramersch kabi xorijiy olimlar hamda respublikamiz pedagog olimlari tomonidan turli jihatlarida o'rganilgan. Shunga qaramay, bo'lajak o'qituvchilarda lingvistik kompetentlikni rivojlantirishning texnologik modeli, uni amalga oshirish mexanizmlari va samaradorlik mezonlarini takomillashtirish masalalari qo'shimcha ilmiy izlanishlarni talab qiladi.

Tadqiqot obyekti - oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi jarayoni.

Tadqiqot predmeti - bo'lajak o'qituvchilarda lingvistik kompetentlikni rivojlantirish texnologiyalarining mazmuni, metodlari, vositalari va pedagogik shart-sharoitlari.

Tadqiqotning maqsadi - bo'lajak o'qituvchilarda lingvistik kompetentlikni rivojlantirishning nazariy asoslarini tahlil qilish hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida uni rivojlantirishning samarali mexanizmlarini ishlab chiqish.

Tadqiqotning vazifalari quyidagilardan iborat:

1. Bo'lajak o'qituvchilarda lingvistik kompetentlik tushunchasining ilmiy-nazariy asoslarini tahlil qilish;
2. Lingvistik kompetentlikning tarkibiy komponentlari va mezonlarini aniqlash;
3. Lingvistik kompetentlikni rivojlantirishga xizmat qiluvchi zamonaviy pedagogik texnologiyalarni tahlil qilish;
4. Bo'lajak o'qituvchilarda lingvistik kompetentlikni rivojlantirish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

Shunday qilib, bo'lajak o'qituvchilarda lingvistik kompetentlikni rivojlantirish texnologiyalarini takomillashtirish pedagog kadrlar tayyorlash sifatini oshirish, ularning kasbiy kompetentligini rivojlantirish hamda zamonaviy ta'lim talablariga javob beradigan mutaxassislarni tayyorlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Lingvistik kompetentlik tushunchasi ilk bor amerikalik tilshunos N. Chomsky tomonidan ilmiy muomalaga kiritilgan. Olim lingvistik kompetentlikni shaxsning til tizimi, uning grammatik qoidalari va qonuniyatlarini mukammal bilishi, ularni nutq faoliyatida qo'llay olish qobiliyati sifatida izohlaydi (Chomsky, 1965). Biroq ushbu yondashuv asosan tilning grammatik tizimiga qaratilgan bo'lib, kommunikativ omillar yetarlicha yoritilmagan.

Mazkur nazariyani rivojlantirgan D. Hymes lingvistik kompetentlikni kommunikativ kompetentlikning tarkibiy qismi sifatida talqin qiladi. Uning fikricha, tilni bilishning o'zi yetarli emas, balki uni muayyan ijtimoiy va kasbiy vaziyatlarda maqsadga muvofiq qo'llash ko'nikmalariga ega bo'lish ham muhimdir (Hymes, 1972).

Lingvodidaktika sohasida Claire Kramersch til va madaniyatning uzviy bog'liqligini asoslab, lingvistik kompetentlikni rivojlantirishda madaniyatlararo muloqot, pragmatik bilimlar va kommunikativ tajribaning muhimligini ta'kidlaydi (Kramersch, 1998). Olimning fikricha, tilni o'qitish jarayoni faqat grammatik kompetensiyani emas, balki madaniy va kommunikativ kompetentlikni ham rivojlantirishga xizmat qiladi.

Mahalliy olimlardan Sh. Rahmatullayev o'zining "Hozirgi o'zbek adabiy tili" darsligida o'zbek adabiy tilining fonetik, leksik, morfologik va sintaktik tizimini ilmiy asosda yoritgan. Olim adabiy til me'yorlariga rioya qilish, til birliklaridan maqsadga muvofiq foydalanish hamda nutqning aniqligi va mantiqiylikni ta'minlash pedagog shaxsning muhim kasbiy sifatlaridan biri ekanligini ta'kidlaydi. Ushbu qarashlar bo'lajak o'qituvchilarning lingvistik kompetentligini shakllantirishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Professor A. Nurmonov "Lingvistik tadqiqot metodologiyasi" hamda "O'zbek tilshunosligi tarixi" asarlarida tilshunoslik metodologiyasi, til hodisalarini ilmiy tahlil qilish tamoyillari va zamonaviy lingvistik yondashuvlarni yoritadi. Uning fikricha, tilni tizimli o'rganish va ilmiy metodlardan samarali foydalanish bo'lajak mutaxassislarning lingvistik tafakkurini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi.

Akademik N. Mahmudovning "O'qituvchi nutq madaniyati" asarida pedagog nutqining adabiy me'yorlarga mosligi, ravonligi, mantiqiylik va ta'sirchanligining ta'lim sifati bilan uzviy bog'liqligi asoslab berilgan. Bu qarashlar bo'lajak o'qituvchilarda lingvistik kompetentlikni rivojlantirishning amaliy asoslarini belgilashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Pedagog olim B. Xodjayev kompetensiyaviy yondashuv, innovatsion pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlarni ta'lim jarayoniga tatbiq etish masalalarini yoritib bergan. Uning ilmiy qarashlariga ko'ra, bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, hamkorlikda o'qitish, muammoli ta'lim va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish yuqori samaradorlikni ta'minlaydi. Ushbu yondashuvlar lingvistik kompetentlikni rivojlantirish texnologiyalarini takomillashtirish uchun metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, xorijiy olimlar lingvistik va kommunikativ kompetentlikning nazariy asoslarini ishlab chiqqan bo'lsalar, mahalliy olimlar ushbu nazariyalarni o'zbek tili va milliy ta'lim tizimi xususiyatlari bilan uyg'unlashtirishga katta hissa qo'shganlar.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot bo'lajak o'qituvchilarda lingvistik kompetentlikni rivojlantirish texnologiyalarini nazariy va amaliy jihatdan o'rganishga qaratilgan bo'lib, unda kompetensiyaviy, kommunikativ va faoliyatga yo'naltirilgan yondashuvlar metodologik asos sifatida qabul qilindi. Tadqiqot jarayonida lingvistik kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari, mazmuni, shakllari, metodlari va vositalari tizimli yondashuv asosida tahlil qilindi.

Tadqiqotning nazariy asosini N. Chomskyning lingvistik kompetentlik nazariyasi, D. Hymesning kommunikativ kompetentlik konsepsiyasi, M. Canale va S. Swain tomonidan ishlab chiqilgan kommunikativ kompetentlik modeli hamda Claire Kramschning til va madaniyat o'rtasidagi uzviy bog'liqlik haqidagi ilmiy qarashlari tashkil etdi.

Mahalliy olimlar Sh. Rahmatullayev, A. Nurmonov, N. Mahmudov va B. Xodjayevlarning til ta'limi, nutq madaniyati va pedagogik texnologiyalarga oid ilmiy ishlari tadqiqotning metodologik manbalari sifatida foydalanildi.

Tadqiqot davomida quyidagi metodlardan foydalanildi: qiyosiy tahlil, kuzatish, suhbat va diagnostik baholash. Bu metodlar bo'lajak o'qituvchilarning lingvistik kompetentlik darajasini aniqlash va taklif etilgan pedagogik texnologiyalar samaradorligini baholash imkonini beradi.

Tadqiqot metodologiyasining muhim jihati sifatida zamonaviy pedagogik texnologiyalar - interfaol ta'lim metodlari, loyiha asosida o'qitish (Project-Based Learning), muammoli ta'lim (Problem-Based Learning), hamkorlikda o'qitish (Collaborative Learning), Case Study hamda raqamli platformalarning lingvistik kompetentlikni rivojlantirishdagi imkoniyatlari tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot jarayonida bo'lajak o'qituvchilarda lingvistik kompetentlikni rivojlantirish texnologiyalarining nazariy asoslari hamda ularni oliy ta'lim jarayonida qo'llash imkoniyatlari tahlil qilindi. Adabiyotlar tahlili va metodologik yondashuvlar shuni ko'rsatadiki, lingvistik kompetentlik faqat grammatik bilimlarni egallash bilan cheklanmaydi. U til birliklarini to'g'ri qo'llash, muloqot madaniyatiga rioya qilish, fikrni aniq va mantiqiy ifodalash, kasbiy vaziyatlarda samarali kommunikatsiyani amalga oshirish kabi komponentlarni o'z ichiga oladi.

Tahlil natijalariga ko'ra, bo'lajak o'qituvchilarning lingvistik kompetentligini rivojlantirish samaradorligi ta'lim jarayonini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etishga bevosita bog'liq. An'anaviy ta'lim metodlari nazariy bilimlarni o'zlashtirishga xizmat qilsa ham, talabalarning kommunikativ faolligini rivojlantirishda yetarli imkoniyat yaratmaydi. Shu sababli kompetensiyaviy yondashuv asosida interfaol metodlar, muammoli vaziyatlar, loyiha faoliyati, debat, keys-stadi va hamkorlikda o'qitish texnologiyalarini qo'llash muhim ahamiyat kasb etadi.

Raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish lingvistik kompetentlikni rivojlantirishning samarali omillaridan biridir. Onlayn ta'lim platformalari, elektron lug'atlar, sun'iy intellektga asoslangan ta'lim vositalari, multimedia vositalari va virtual muloqot muhiti talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini faollashtiradi hamda ularning til kompetentligini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari bo'lajak o'qituvchilarda lingvistik kompetentlikni rivojlantirish texnologiyalarini oliy ta'lim amaliyotiga tizimli ravishda joriy etish ta'lim sifati va pedagoglarning kasbiy kompetentligini oshirishning muhim omillaridan biri ekanligini tasdiqlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bo'lajak o'qituvchilarda lingvistik kompetentlikni rivojlantirish zamonaviy pedagogik ta'limning ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Lingvistik kompetentlikning samarali shakllanishi kompetensiyaviy yondashuv, kommunikativ ta'lim, interfaol metodlar hamda raqamli pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga tizimli joriy etish bilan uzviy bog'liq.

Lingvistik kompetentlikni baholashning mezon va indikatorlarini takomillashtirish hamda professor-o'qituvchilarning zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash bo'yicha malakasini muntazam oshirib borish maqsadga muvofiqdir. Bu takliflar esa oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy va lingvistik kompetentligini rivojlantirish, ta'lim sifati oshirish hamda zamonaviy pedagog kadrlarni tayyorlash samaradorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. 2022 - 2026 - yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida: PF - 60 - son Farmon. 2022 - yil 28 - yanvar.
2. Chomsky, N. Aspects of the Theory of Syntax. - Cambridge, MA: MIT Press, 1965. - 251p.
3. Hymes, D.H. On Communicative Competence. In: Pride J.B., Holmes J. (Eds). Sociolinguistics. - Harmondsworth: Penguin Books, 1972. - P.269 - 293.
4. Canale, M., Swain, M. Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing// Applied Linguistics. - 1980. - Vol. 1. - No. 1. - P. 1 - 47.
5. Kramsch, C. Language and Culture. - Oxford University Press, 1988. - 134 p.
6. Rahmatullayev, Sh. Hozirgi o'zbek adabiy tili. - Toshkent: O'qituvchi, 2006. - 476 b.
7. Nurmonov, A. Lingvistik tadqiqot metodologiyasi va metodlari. - Toshkent: Akademnashr, 2010. - 176 b.
8. Mahmudov, N. O'qituvchi nutqi madaniyati. - Toshkent: Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti, 2007. - 184 b.
9. Xodjayev, B.X. Umumiy pedagogika. - Toshkent: Sano - standart, 2017. - 416 b.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №7(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.